

Stockholm den 3 mars 2026

R-2025/2978

Till Justitiedepartementet

Ju2025/02614

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 3 december 2025 beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet Skärpningar i lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar och utlänningslagen (SOU 2025:114).

Sammanfattning

Advokatsamfundet – som instämmer i den kritik som framförts av samfundets expert i utredningen, advokaten Alparslan Tügel i dennes särskilda yttrande – avstyrker i allt väsentligt de förslag som läggs fram i betänkandet.

Förslagen innebär en dramatisk utvidgning av statens möjligheter att använda synnerligen ingripande tvångsmedel och frihetsberövanden mot enskilda, inklusive barn, utan att det föreligger en konkret brottsmisstanke. Detta sker mot bakgrund av en lagstiftning – lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar (LSU) – som redan i dag uppvisar fundamentala rättssäkerhetsbrister.

Advokatsamfundet ifrågasätter behovet av de föreslagna skärpningarna, då det inte har presenterats något robust underlag som visar att den nuvarande, relativt nya, lagstiftningen är otillräcklig. Förslagen riskerar att på ett oproportionerligt sätt urholka grundläggande rättsstatliga principer, såsom legalitets-, proportionalitets- och rättssäkerhetsprinciperna. Särskilt anmärkningsvärt är förslaget att skapa ett parallellt

system för att lagföra personer med koppling till kriminella nätverk, helt utanför det straffprocessuella regelverkets skyddsgarantier.

Advokatsamfundet har förståelse för statens behov av effektiva verktyg för att skydda Sveriges säkerhet och motverka allvarliga hot. Sådana verktyg måste emellertid utformas och tillämpas inom ramen för rättsstatens grundläggande principer. Detta gäller även, och i synnerhet, i ärenden där säkerhetsintressen åberopas.

Utredningens förslag innebär sammantaget en tydlig förskjutning mot ett mer långtgående och permanent kontrollsystem för vissa utlänningar. Denna utveckling sker samtidigt som de befintliga regelverken, inklusive lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar, ännu inte har utvärderats på ett samlat och systematiskt sätt. Advokatsamfundet ifrågasätter om det är lämpligt att ytterligare skärpa ett redan mycket ingripande regelverk utan att först analysera hur de nuvarande bestämmelserna har fungerat i praktiken.

Synpunkter

Utökade möjligheter till förvar och uppsikt

Advokatsamfundet avstyrker förslagen om att slopa de borte tidsgränserna för förvar av vuxna och att förlänga förvarstiderna för barn. Advokatsamfundet avstyrker även förslaget om att införa elektronisk övervakning (fotboja) som en form av uppsikt, särskilt då det föreslås utan nedre åldersgräns för barn.

Att frihetsberöva en person på obestämd tid, utan en konkret brottsmisstanke, strider mot grundläggande principer om proportionalitet och rättssäkerhet. Förslaget att slopa tidsgränserna för förvar är en extrem åtgärd som saknar motivering, då det inte påvisats att nuvarande regler är otillräckliga.

Förslagen som rör barn är särskilt allvarliga. Att förlänga förvarstiderna för barn och att införa en möjlighet till elektronisk övervakning med fotboja utan åldersgräns är oförenligt med barnkonventionen, som är svensk lag. Enligt barnkonventionen ska frihetsberövande av barn endast användas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid (artikel 37 b), och barnets bästa ska i första hand beaktas vid alla åtgärder som rör barn (artikel 3). De föreslagna åtgärderna är uppenbart oproportionerliga och riskerar att orsaka barn allvarlig och bestående skada.

Utökade möjligheter till tvångsmedel

Advokatsamfundet avstyrker förslagen om att införa hemlig rumsavlyssning och hemlig dataavläsning avseende rumsavlyssningsuppgifter i LSU-ärenden.

Dessa tvångsmedel är bland de mest integritetskränkande inom det svenska rättssystemet och är normalt förbehållna utredningar av synnerligen allvarlig brottslighet, där det finns en konkret brottsmisstanke. Att tillåta sådana åtgärder i ett "kartläggande syfte" mot personer där bevisningen inte ens räcker för att inleda en förundersökning är ett oproportionerligt ingrepp i den enskildes rätt till privatliv, skyddad av både regeringsformen och Europakonventionen.

Den redan existerande rättsosäkerheten i LSU-systemet gör att en utvidgning med så här pass ingripande tvångsmedel är än mer oförsvarbar.

Utvisning på grund av indirekta säkerhetshot

Advokatsamfundet avstyrker förslaget att ändra utvisningsgrunden i 2 kap. 1 § LSU till den äldre, mer oprecisa lydelsen att utvisning får ske om det är "särskilt påkallat med hänsyn till Sveriges säkerhet".

Syftet med förslaget är att vidga tillämpningsområdet för att kunna utvisa utlänningar som anses utgöra ett indirekt säkerhetshot. Som bakgrund nämns bland annat koranbränningar och desinformationskampanjer, där en utlännings agerande kan ha en allvarlig påverkan på säkerhetsläget i Sverige utan att personen i sig utgör ett direkt hot.

Förslaget öppnar för en ordning där en utlännings lagliga, grundlagsskyddade handlingar – såsom utnyttjande av yttrande- och demonstrationsfriheten – kan leda till utvisning; inte på grund av handlingen i sig, utan på grund av hur andra aktörer reagerar på den. En sådan utvisning utgör en inskränkning av dessa fri- och rättigheter och att det måste krävas starka skäl för att det ska anses proportionerligt. Att överlåta en sådan komplex proportionalitetsavvägning till LSU-systemets bristfälliga processuella ramverk är djupt problematiskt.

Utvisning på grund av samröre med kriminella nätverk

Advokatsamfundet avstyrker förslaget om att införa en möjlighet att utvisa utlänningar på grund av deltagande i eller samröre med kriminella nätverk, utan att personen dömts för brott.

Förslaget innebär att ett parallellt rättssystem skapas för att beivra brottslig verksamhet. Detta system skulle dock helt sakna de fundamentala rättssäkerhetsgarantier som utgör hörnstenarna i den svenska straffprocessen, såsom krav på bevisning "bortom rimligt tvivel", rätten till ett effektivt försvar med full insyn i utredningsmaterialet och en oberoende domstolsprövning.

Att utforma ett system för utvisning baserat på underrättelseuppgifter om "samröre" med kriminella nätverk, med LSU som förebild, skulle leda till en oacceptabelt låg nivå av rättssäkerhet. Det skulle innebära en betydande risk för godtycke och felaktiga beslut, där enskilda kan drabbas av den synnerligen ingripande åtgärden utvisning på lösa grunder.

Avslutning

Sveriges advokatsamfund anser att de förslag som läggs fram i betänkandet, om de genomförs, skulle innebära en allvarlig tillbakagång för rättssäkerheten och skyddet för grundläggande fri- och rättigheter i Sverige. Advokatsamfundet avstyrker därför majoriteten av förslagen och uppmanar regeringen att i stället värna de rättsstatliga principer som utgör grunden för vårt demokratiska samhälle.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander